

วันที่รับบทความ: 30 เมษายน 2564
วันที่แก้ไขบทความ: 25 พฤษภาคม 2564
วันที่ตอบรับบทความ: 18 มิถุนายน 2564

สื่อมวลชนกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ลลิตา พ่วงมหา¹

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันแม้สื่อมวลชนจะมีสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและความคิดเห็นสู่สาธารณะได้ตามที่กฎหมายรับรองแต่การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนอันเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้อาการแสวงหาข่าวโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นโดยไม่ได้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบล่วงหน้า การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นผ่านสื่อโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น และทำให้บุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อนเสียหายอาจส่งผลให้สื่อมวลชนได้รับบทลงโทษทางกฎหมายสื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดของพระราชบัญญัติฉบับนี้อย่างจริงจังรวมทั้งใช้ความระมัดระวังในการแสวงหาข่าวและคัดกรองข้อมูลก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะให้มากขึ้น

คำสำคัญ: สื่อมวลชน ข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
email: atarnlalita@gmail.com

Mass Media and Personal Data Protection Act

Lalita Puangmaha¹

Abstract

Thailand has enacted the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019) to provide equal protection of personal data rights to every individual. The press may have the right and freedom to present news and opinions to the public as specified by law, but any activities that violate personal data rights such as the collection of personal data to make news without advance notification or the distribution of other people's personal data through media without consent, causing damage to the data subject, may result in legal penalties for non-compliance with the PDPA. The media therefore has to seriously study the details of this Act and be more careful in producing news and screening information before publishing it to the public.

Keywords: Mass Media, Personal Data, Personal Data Protection Act

¹ A lecturer at Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Dhonburi Rajabhat University.
email: atarnlalita@gmail.com

บทนำ

ในยุคแห่งเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารดังเช่นปัจจุบัน สื่อมวลชนสามารถแสวงหาข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้โดยง่าย และเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเหล่านั้นไปยังประชาชนได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งส่งเสริมให้สื่อมวลชนสามารถใช้เสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงความคิดเห็น โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิและเสรีภาพเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารและความคิดเห็นใด ๆ ต่อสาธารณะได้มากขึ้น ในขณะเดียวกัน ประชาชนได้เริ่มมีการกล่าวอ้างถึงเรื่องสิทธิส่วนบุคคลมากขึ้น อันนำมาสู่ประเด็นวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการใช้สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนอย่างเกินขอบเขตจนละเมิดต่อสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคล รวมถึงสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะต่างๆ โดยไม่สมควร ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของบุคคลในข่าวโดยละเอียดมากเกินไป การนำเสนอภาพข่าวหรือคลิปวิดีโอ ซึ่งทำให้บุคคลในภาพหรือคลิปวิดีโอนั้นได้รับผลกระทบเสียหาย ได้รับความอับอาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเสนอภาพข่าวที่เป็นการละเมิดต่อเด็ก เยาวชน สตรี ซึ่งการนำเสนอข่าวในลักษณะดังกล่าว อาจมีความเสี่ยงให้เกิดเป็นข้อพิพาทในทางกฎหมายหรือมีการฟ้องร้องกันเป็นคดีความ อันส่งผลให้สูญเสียความน่าเชื่อถือ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการรายงานข่าวของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการรายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับรู้ โดยหน้าที่รับผิดชอบของสื่อมวลชน นอกจากการนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของแหล่งข่าวหรือผู้ที่ตกเป็นข่าวด้วย อีกทั้งสื่อมวลชนยังจำเป็นต้องมีจริยธรรมกำกับการประกอบวิชาชีพ เพื่อแสดงให้สาธารณชนเห็นว่าสื่อมวลชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริงโดยหลักจริยธรรมสำคัญของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนประการหนึ่งคือ ด้านสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคลในการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ นั้นสื่อมวลชนพึงตระหนักถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งควรได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน ไม่ว่าจะเป็นการเสนอข้อมูลส่วนตัวของบุคคล การรายงานข่าวบุคคลที่ตกอยู่ในความทุกข์หรือเศร้าโศก การรายงานเหตุการณ์ร้ายแรง กระบี่จิตใจผู้รับสาร การรายงานข่าวเกี่ยวกับชาติพันธุ์และศาสนา รวมทั้งควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับการนำเสนอภาพข่าวที่เหมาะสม สื่อมวลชนจะต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้รับสาร (คณะกรรมการศูนย์ศึกษาจริยธรรมสื่อมวลชน, 2558)

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของสื่อมวลชนโดยส่วนใหญ่ สามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ (จักรกฤษณ์เพิ่มพูล, 2556)

1. วิธีการหาข่าวโดยทุจริตและไม่คำนึงถึงคุณภาพ อาทิเช่น การบุกรุกเข้าไปในบ้านของแหล่งข่าว การดักฟังหรือแอบบันทึกเสียงการติดต่อสนทนาของผู้อื่น การสะกดรอยติดตาม การแอบถ่ายภาพของบุคคลด้วยอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีสูง และการลอบถ่ายเอกสารข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
2. การรายงานข่าวที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่น ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ ด้วยรูปแบบการเขียน การพาดหัวข่าว การใช้ภาพประกอบ และการวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชน อาทิเช่น

การเปิดเผยประวัติส่วนตัวของบุคคล การนำภาพหรือชีวิตส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปเผยแพร่ การเปิดเผยข้อความหรือจดหมายหรือเอกสารใด ๆ อันเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่น หรือแม้กระทั่งการนำภาพของบุคคลหรือชื่อของบุคคลไปใช้ในการโฆษณาสินค้า

ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นและก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิขึ้นได้ ทั้งโดยไม่เจตนาหรือเจตนา และบ่อยครั้งพบว่า เป็น “การกระทำละเมิดต่อข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น” อาทิ การเสนอข่าวเรื่องส่วนตัวของดาราในเรื่องการใช้ชีวิตและกิจกรรมในครอบครัวต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน การหย่าร้าง การทะเลาะกันรุนแรง ฯลฯ การเสนอข่าวผู้หญิงหรือเด็กที่ถูกล่วงละเมิดอย่างละเอียด การเสนอข่าวคดีอาชญากรรมโดยแสดงภาพและประวัติส่วนตัวของคนร้ายหรือพยานในคดี เช่น ที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน ฯลฯ การเสนอข่าวการระบาดของโรคติดต่อโดยแสดงภาพและรายละเอียดของบุคคลผู้เป็นโรค รวมไปถึงกรณีที่เป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้างเกี่ยวกับการทำงานของสื่อมวลชนอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นคือ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีของ “ลันลาเบล” พรตต์สาวที่เสียชีวิตอย่างมีเงื่อนงำ สื่อมวลชนมีการเผยแพร่ประวัติส่วนตัวของผู้เสียชีวิตรวมทั้งคลิปวิดีโอและภาพการสนทนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา ก่อนการเสียชีวิตโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้ตกเป็นข่าวเกะติดพฤติกรรมของผู้ต้องหาในคดีนี้เพื่อนำมารายงานข่าวทั้งทางสื่อโทรทัศน์และทางสื่อออนไลน์ซึ่งการทำหน้าที่นำเสนอข่าวของสื่อมวลชนตามตัวอย่างดังกล่าวนี้ หากพิจารณาในประเด็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและเจ้าของข้อมูลอาจได้รับความเสียหายประกอบทั้งเจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมให้เผยแพร่ข้อมูล สื่อมวลชนผู้เสนอข่าวสู่สาธารณะอาจถูกฟ้องเป็นคดีความในทางกฎหมายได้

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย

สิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ การส่งเสริมและให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจึงเกิดขึ้นทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลนั้นมิใช่เพียงการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคลเท่านั้น หากแต่ครอบคลุมถึง “สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล” ด้วย

วนิดา แสงสารพันธ์ (2551) ได้ให้ความหมายของ สิทธิส่วนบุคคล (right to privacy) ว่าหมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังโดยปราศจากการรบกวน (the right to be let alone) เป็นสิทธิในชีวิตส่วนตัวของบุคคลที่คาดหมายได้ว่า ข้อมูลส่วนตัวจะไม่ถูกเปิดเผยต่อบุคคลที่สามหรือต่อสาธารณะโดยปราศจากความยินยอม ซึ่งการเปิดเผยนั้นอาจส่งผลให้บุคคลดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนอับอายหรือได้รับความทุกข์ทรมานจิตใจ ทั้งนี้ การล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกของแต่ละบุคคล อันมีลักษณะทำให้เกิดความเสียหายต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้น

จากความหมายดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า สิทธิส่วนบุคคล ประกอบด้วย สิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคล และสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีอำนาจเรียกร้องให้บุคคลอื่นไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการรบกวนต่อชีวิตความเป็นอยู่ส่วนบุคคลของตน รวมถึงไม่กระทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งเกี่ยวกับตนโดยไม่ได้รับความยินยอม

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 32 ความว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในสาระสำคัญแล้วจะพบว่า กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลไว้ โดยห้ามมิให้กระทำการอันจะมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัวของบุคคลอื่น หรือมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นไปใช้ประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวไม่ได้เป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองโดยสมบูรณ์ (absolute right) แต่ประการใด ในทางตรงกันข้าม กฎหมายกลับกำหนดข้อยกเว้นให้สามารถกระทำการบางประการอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่นได้ หากการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ (public interest) ซึ่งย่อมาหมายความว่า เกณฑ์ที่จะใช้ในการพิจารณาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก ดังเช่นตัวอย่างกรณีสื่อมวลชนนำเสนอภาพจากกล้องวงจรปิดที่แสดงพฤติกรรมและภาพใบหน้าของคนร้ายในคดีลักทรัพย์ระหว่างที่ตำรวจยังจับกุมคนร้ายไม่ได้ แม้ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของคนร้ายแต่ไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในทางกฎหมาย เนื่องจากการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของคนร้ายในลักษณะนี้ถือเป็นการเตือนภัยแก่ประชาชนในสังคมโดยส่วนรวมหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ

นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในกฎหมายฉบับต่าง ๆ หลายฉบับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนอยู่ไม่น้อย อาทิ เช่นพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลเป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใดจะนำไปเปิดเผยในประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้เปิดเผย แต่ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้ใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่นเพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพของบุคคลที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้” พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 16 บัญญัติว่า “ผู้ใดนำเข้าสูระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 2 แสนบาท”

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะกำหนดความคุ้มครองเรื่องสิทธิส่วนบุคคลแก่ประชาชนไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้น หากแต่ในทางปฏิบัติกลับยังไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลโดยกำหนดผลของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น การบังคับให้เกิดผลทางกฎหมายในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จึงจำเป็นต้องบังคับการให้เป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่มีอยู่ คือ การฟ้องร้องค่าเสียหายในคดีแพ่งตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกิดขึ้นตามบทบัญญัติมาตรา 420 และฟ้องร้องให้รับผิดชอบในคดีอาญาตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาในคดีหมิ่นประมาทตามความในมาตรา 326 ดังนี้ (วนิดา แสงสารพันธ์, 2551)

“มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

“มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ส่วนแนวทางในการพิจารณาว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่นั้น ประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดในการใช้พิจารณา ยังคงต้องอาศัยกฎหมายจากประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในแถบสหภาพยุโรปเป็นเกณฑ์เทียบเคียง

สำหรับแนวทางการพิจารณาว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่นั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ใน Restatement of Torts §§ 652 A - 1 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (บุญศิษย์ บุญโพธิ์, 2553)

1. การใช้ชื่อหรือรูปถ่ายของบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ทางการค้าของตน (appropriation) ได้แก่ การแต่งตัวหรือทำบุคลิกให้เหมือนบุคคลนั้น (look-alikes) และการเลียนแบบเสียงให้เหมือนบุคคลนั้น (sound-alikes) ยกเว้นกรณีให้ข้อมูลและนำเสนอข่าว หรือได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีข้อสังเกตคือ กรณีนี้จะจำกัดเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrities) เท่านั้น

2. การรุกรานความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นในการที่บุคคลนั้นประสงค์จะอยู่ตามลำพัง (intrusion) เช่น การบุกรุกบ้านเรือน การดักฟังการพูดโทรศัพท์ การใช้กล้องเลนส์ซูมระยะไกลเพื่อถ่ายภาพ การแอบซ่อนไมโครโฟนเพื่อบันทึกเสียงการสนทนา เป็นต้น โดยมีข้อสังเกตคือ ในที่สาธารณะไม่ถือว่ามีความเป็นส่วนตัว (no privacy in public) ดังนั้น การถูกถ่ายภาพในงานคอนเสิร์ตจึงไม่ใช่การรุกรานความเป็นส่วนตัว เพราะเป็นสถานที่ที่คนทั่วไปสามารถพบเห็นได้อย่างเสรี

3. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นต่อสาธารณะ (publication of private information) ไม่ว่าข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวจะเป็นข้อมูลประเภทใดก็ตาม อาทิ รายได้รายจ่าย ข้อมูลการเสียภาษีอากร การสมรส ความขัดแย้งในครอบครัว ข้อมูลการรักษาพยาบาล รูปถ่ายของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น รวมถึงการเผยแพร่เรื่องราวส่วนตัวของบุคคลอื่นในลักษณะที่เกินเลยความพอดี หรือเป็นการล่วงละเมิดต่อการดำเนินชีวิตปกติของบุคคลนั้น ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะละเมิดในมุมมองของบุคคลทั่วไป และข้อมูลดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน (public interest) ตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การตีพิมพ์ชื่อเหยื่อที่ถูกข่มขืน การนำเสนอภาพใบหน้าคนร้ายที่เป็นเยาวชน การตีพิมพ์เรื่องราวส่วนตัวของบุคคลที่มีชื่อเสียงเกินความเป็นจริง เป็นต้น

4. การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นเท็จต่อสาธารณะ (false right) หมายถึง การเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชนและทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย โดยมีองค์ประกอบคือ เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นเท็จ ข้อความอันเป็นเท็จนั้นก่อให้เกิดความเสียหายในมุมมองของบุคคลทั่วไป และผู้เผยแพร่มีเจตนาทุจริตในการกล่าวหาบุคคลอื่น โดยมีข้อสังเกตคือ การนำชื่อของบุคคลที่มีตัวตนจริงไปใช้ในภาพยนตร์ (fictionalization) และถึงแม้ว่าผู้เผยแพร่จะได้ประกาศยกเว้นความรับผิดชอบ (disclaimer) ในกรณีชื่อของตัวละครไปพ้องกับชื่อของบุคคลใดก็ตาม จะไม่ทำให้บุคคลนั้นหลุดพ้นจากความผิด เว้นแต่เป็นการบังเอิญหรือขาดเจตนา

หากผู้ใดละเมิดข้อห้ามทั้ง 4 ข้อดังกล่าวจะมีความผิดฐานละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

นอกจากนี้ อรรถยา สิงห์สงบ (2550) ยังได้กล่าวถึงแนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ 4 ประการ คือ

1. บุคคลสาธารณะ (public figure) คือ ผู้สาธารณะที่จะดำเนินชีวิตโดยปราศจากการติดตามจากสื่อมวลชน เช่น ดารา นักร้อง นักกีฬา นักการเมือง ฯลฯ และย่อมได้รับความคุ้มครองเรื่องสิทธิส่วนบุคคลน้อยกว่าบุคคลทั่วไป

2. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอาจทำได้ หากการเผยแพร่ดังกล่าวนั้นทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ (public interest)

3. การเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนั้น ถึงแม้จะเป็นความจริงทุกประการก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เนื่องจากสิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิที่ป้องกันไม่ให้เผยแพร่โดยเด็ดขาด

4. การอ้างสิทธิส่วนบุคคลอาจไม่สามารถทำได้ หากมีการเผยแพร่ข้อเท็จจริงโดยตัวบุคคลนั้นเอง หรือโดยได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น

หากพิจารณาเฉพาะประเด็นเรื่อง “สิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” จะพบว่าประเทศไทยได้ตรากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นภายใต้ “พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562” ซึ่งได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 และมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายตั้งฉบับในวันที่ 27 พฤษภาคม 2563 เนื่องจากปัจจุบันการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลทำได้ง่ายขึ้น ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการละเมิดดังกล่าวทำได้โดยสะดวกและรวดเร็ว จนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลเป็นอย่างมาก (ธนากรไทยพาณิชย์, 2563) เช่น การนำเสนอข่าวการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่โดยขาดหลักธรรมาภิบาลของอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยโดยสื่อมวลชนได้ทำการบันทึกภาพและเสียงของเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยดังกล่าวขณะให้ข้อมูลกับทีมข่าว ซึ่งต่อมาได้มีการเผยแพร่ ส่งต่อ และบันทึกซ้ำภาพข่าวอย่างแพร่หลายในสื่อออนไลน์ทำให้เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยซึ่งถือเป็นแหล่งข่าวนั้นได้รับความเดือดร้อนเสียหายและถูกละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว

พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (personal data) หรือข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งอาจทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ วันเกิด อีเมล การศึกษา เพศ อาชีพ รูปภาพ ข้อมูลทางการเงิน นอกจากนี้ยังรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (sensitive personal data) เช่น ข้อมูลทางการแพทย์หรือข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลทางพันธุกรรมและไบโอเมทริกซ์ เชื้อชาติ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพแรงงาน เป็นต้น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้หลายกรณี ยกตัวอย่างเช่น บทบัญญัติมาตรา 27 ที่ระบุว่า “ห้ามมิให้ผู้อื่นนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์หรือเปิดเผย เว้นแต่การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ เพื่อการศึกษาวิจัยหรือการจัดทำสถิติ เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคลจำเป็นเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายหรือสัญญาจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลอื่น หรือจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจอรัฐ” ทั้งนี้ หากบุคคลใดกระทำความผิดต่อสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยกระทำการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้รับความเสียหาย เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย จะมีบทลงโทษทางอาญา โดยผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมีบทลงโทษทางแพ่ง โดยผู้กระทำความผิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน ไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดคุ้มครองสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อีกหลายประการ เช่น ห้ามมิให้ผู้อื่นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลห้ามมิให้ผู้อื่นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เว้นแต่ได้แจ้งให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบล่วงหน้า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อใดก็ได้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม

สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ประเด็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางของสังคมในการนำพาข่าวสารข้อมูลทุกรูปแบบไปยังผู้รับสารจำนวนมาก ภายในเวลาเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนดังกล่าวถือเป็นหลักประกันสิทธิทางการเมืองของประชาชน หากประเทศใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน อาจถือได้ว่าสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนถูกละเมิดเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญทั้งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและต่อประชาชน (สมควร กวียะ, 2555; สมคิด บางโม, 2551)

สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั่วไป โดยสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในการสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนไปยังรัฐ รวมทั้งแจ้งข่าวสารการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของรัฐเพื่อให้ประชาชนรับทราบ ทั้งนี้หากสื่อมวลชนขาดสิทธิและเสรีภาพแล้ว รัฐจะไม่สามารถล่วงรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และส่งผลให้การบริหารงานของรัฐบาลประสิทธิภาพ ยิ่งกว่านั้น ระบบการบริหารงานของรัฐจะดำเนินไปโดยปราศจากการตรวจสอบของประชาชน อันเป็นสภาพการณ์ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2539)

นอกจากนี้ สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนยังเป็นสิ่งที่ผูกพันใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะสื่อมวลชนเป็นผู้ทำหน้าที่ในการแสวงหาและนำเสนอข่าวสารสู่สาธารณะ จึงมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ กล่าวคือ สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนควรเป็นอิสระจากการบีบบังคับทั้งปวง รัฐจำเป็นต้องให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนในการแสวงหาและนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ โดยไม่ถูกขัดขวางใด ๆ เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารที่ได้รับเหล่านั้นไปยังประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากข่าวสารที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนอาจส่งอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชนอีกทอดหนึ่งด้วย

ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนในเรื่องต่างๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นหลักประกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (freedom of expression) ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการคุ้มครองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของนานาประเทศ รวมทั้งในประเทศไทย และได้รับการรับรองว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สำคัญที่สุดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จะไม่มีประชาธิปไตยหากปราศจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยแต่ละประเทศจะมีการกำหนดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้มากน้อยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบการปกครองและบริบททางการเมืองการปกครองของประเทศนั้นๆ โดยหลักแล้วจะพิจารณาจากกฎหมายฉบับต่างๆ ที่รับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ขอเสนอเป็นตัวอย่าง 2 ฉบับ ดังนี้ (อรรยา สิงห์สงบ, 2550; ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน, 2556)

1. ปณฺญญาแห่งสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของประเทศฝรั่งเศส ค.ศ.1789 บัญญัติว่า การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับแนวความคิดหรือความคิดเห็นโดยไม่มีขอบเขตจำกัดไว้นั้น เป็นสิทธิแห่งมนุษย์อันล้ำค่าอย่างยิ่งหนึ่ง พลเมืองทุกคนอาจพูด เขียน พิมพ์และโฆษณาได้โดยเสรี แต่ต้องรับผิดชอบต่อการใช้เสรีภาพ โดยมีขอบตามกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้

2. ปณฺญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.1948 บัญญัติว่า ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความคิดเห็นและแสดงออก สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอด และที่จะแสวงหารับและแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็น ไม่ว่าโดยวิธีใดๆ และโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน

นอกจากนี้ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังเป็นเสรีภาพที่จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองได้ตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจใดๆ ทางการเมืองนั้นจะสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อประชาชนได้รับการรับรองสิทธิในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เสียก่อน ทั้งนี้เนื่องจากสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารถือเป็นหลักประกันให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นสามารถเป็นไปได้จริง กล่าวคือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงอย่างกว้างขวางจะช่วยให้บุคคลเกิดการรับรู้ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว และส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง (อรรยา สิงห์สงบ, 2550; ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน, 2556)

สำหรับประเทศไทย มีการรับรองสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ในรัฐธรรมนูญเสมอมา โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนในเรื่องต่าง ๆ ไว้หลายประการ ดังนี้

“มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน”

“มาตรา 35 วรรค 1 บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ”

“มาตรา 35 วรรค 2 การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามวรรค 1 จะกระทำมิได้”

“มาตรา 35 วรรค 3 การให้นำข่าวสารหรือข้อความใดๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใดๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม”

“มาตรา 35 วรรค 5 การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อ

ประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วย”

“มาตรา 36 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใดๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้ซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

“มาตรา 41 วรรค 1 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะให้หลักประกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนไว้อย่างกว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันการรับรองสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายย่อมต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นด้วยเช่นกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 25 บัญญัติว่า สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่ใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น จึงสามารถสรุปได้ว่า เงื่อนไขของการจำกัดขอบเขตในการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนที่ชอบด้วยกฎหมายประการหนึ่งคือ เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น อันหมายความว่า “สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล” ของบุคคลนั้นด้วย

สำหรับกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลฉบับสำคัญของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แม้บทบัญญัติมาตรา 4 จะกำหนดให้กฎหมายฉบับนี้ไม่ใช้บังคับแก่บุคคลหรือนิติบุคคล ซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อสารมวลชน แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ทั้งหมดว่า การทำงานของสื่อมวลชนในบางเรื่องยังมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคล และอาจต้องตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามกฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเสนอภาพหรือคลิปวิดีโอของบุคคลที่เป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งหรือความรุนแรงในด้านต่าง ๆ แม้จะระบุชื่อบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของภาพหรือคลิปวิดีโอนั้นกำกับไว้ แต่ถ้าเนื้อหาเรื่องราวที่สื่อมวลชนนำเสนอไปนั้นส่งผลกระทบเสียหายต่อผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ก็อาจมีความผิดทางกฎหมายการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ แม้สื่อมวลชนจะมีสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ สู่สาธารณะได้ตามที่กฎหมายรับรอง แต่ถ้าการกระทำของสื่อมวลชนอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น อาจส่งผลให้สื่อมวลชนไม่ได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติฉบับนี้และได้รับบทลงโทษทางกฎหมายได้ด้วยเช่นกัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในปัจจุบันที่การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผู้สาธารณะสามารถทำได้โดยง่าย สะดวกรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาข่าวสาร รายงานเหตุการณ์ ตลอดจนนำเสนอข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไปยังประชาชน ซึ่งอาจส่งผลให้สื่อมวลชนกระทำละเมิดต่อสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นได้โดยง่ายทั้งที่เกิดจากความตั้งใจและไม่ตั้งใจอาทิ การแสวงหาข่าวโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่น โดยไม่ได้แจ้งให้บุคคลนั้นทราบล่วงหน้า การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นผ่านสื่อโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น และทำให้บุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย การกล่าวอ้างถึงสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย อาจไม่เพียงพอให้สื่อมวลชนสามารถอดพ้นความผิดได้หากการกระทำดังกล่าวนี้ละเมิดต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีการกำหนดข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดของข้อกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจริงจังยึดมั่นในหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพและคำนึงถึงเรื่องประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก่อนเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยชั่งน้ำหนักระหว่างประเด็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนกับสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่กฎหมายได้ให้หลักประกันไว้ ไม่เช่นนั้นอาจกลายเป็นผู้กระทำความผิดและส่งผลกระทบเสียหายต่อสังคมในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการศูนย์ศึกษาจริยธรรมสื่อมวลชน. (2558). *จริยธรรมสื่อ*. กรุงเทพมหานคร : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- จักรกฤษ เพิ่มพูล. (2556). กรณีศึกษาด้านจริยธรรมสื่อมวลชน. *มีเดีย อินไซด์ เอ้าท์*. : 1-6.
- บุญศิษฐ์ บุญโพธิ์. (2553). สื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล. *วารสารนักบริหาร*, 30(1) : 86-88.
- พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ) คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (2562, 27 พฤษภาคม) ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอน 69 ก, หน้า 52-95
- พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ) ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (2560, 24 มกราคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอน 10 ก, หน้า 24-35
- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550, 19 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอน 16 ก, หน้า 1-18
- ธนาคารไทยพาณิชย์. (2563, 7 ธันวาคม). *PDPA พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เรื่องใกล้ตัวเรากว่าที่คิด*. สืบค้นจาก <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/tips-for-you/pdpa-about-us.html>

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2550, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134
ตอน 40 ก, หน้า 1-90
- วนิดา แสงสารพันธ์. (2551). สื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล. *วารสารนักบริหาร* 28, 2 : 78-81.
- ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน. (2556). *คู่มือการสอนวิชากฎหมายสื่อมวลชนและวิชา
จริยธรรมสื่อมวลชน*. กรุงเทพมหานคร : จริยสนิทวงศ์การพิมพ์.
- สมควร กวียะ. (2555). *การสื่อสารมวลชน : บทบาท สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ*. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2551). *กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร : เอส เค บุ๊คส์.
- อรรยา สิงห์สงบ. (2550). *กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน*. เอกสารประกอบการสอน
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2539). *บทบาทของรัฐในทางด้านสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร: พี เจ เพลท
โรเซสเซอร์.